

«VERBA MAGISTRI» – ВИПУСК ТРЕТІЙ

Переважає більшість наукових розвідок магістрантів спрямована на проблемне поле англомовної лінгводидактики. Так, Ірина Бевсюк аналізує «Функціонування концепту PEACE в англомовній картині світу»

і здійснює це саме у мовній площині та за принципами його мовної об'єктивації за допомогою ключової лексики «peace», її похідних, синонімічних засобів, антонімічних лексем, сталих словосполучень, що формують цілісний образ даного концепту у свідомості носіїв. До проблем концепту звернулася і Вікторія Волицька: вона досліджує тему «Концепти HOME і PRIVACY як ключові етноконцепти британської лінгвокультури». Авторка доводить, що ці концепти є ключовими для менталітету британців, вони актуалізуються у численних фразеологічних одиницях, закріплюють на мовному рівні стереотипні уявлення британців про любов до власних осель, особистого простору та приватності. «Стилістичні особливості функціонування англомовної фінансово-економічної термінології (на матеріалі наукових статей економічного характеру)» висвітлює Вікторія Гаврисюк. Здійснивши аналіз фінансово-економічної термінології, вона визначила, що в англомовному науковому дискурсі присутні як формально-логічні аргументи, покликані обґрунтувати тезу, так і аргументи неформальної логіки, функція яких полягає у переконанні шляхом впливу. Олександра Гайданакіс досліджує «Синтаксичні особливості англомовного молодіжного

сленгу». Молодіжний англомовний сленг магістрантка відносить до особливо цікавого мовного явища сучасності і вважає його головною метою та рисою спроби виразити індивідуальність молодих людей та вразити

співрозмовника через вдале використання слів або словосполучень комічного чи вульгарного змісту, а також робить висновок, що атрибутом сучасного сленгу є недотримання лексико-синтаксичного принципу, що есплікується в ігноруванні дефісів, апострофів та інтервалів між словами. Про «зрощення як феномен сучасної англійської мови» пише Надія Гілевич. Авторка пояснює, що в сучасній англійській мові зрощення (блендинг) виступає самостійним способом словотворення, який породжує своєрідні одиниці – бленди, що мають як універсальні, так і лінгвокультурні особливості. Блендинг розглянуто в широкому (як самостійний спосіб словотворення) і вузькому (з погляду наявності національно-культурного компонента) значеннях. Показано, що культурні особливості блендингу англійської мови включають виникнення блендів переважно з іронічною конотацією, породження специфічного виду блендів на базі речень (фразові зрощення) і блендів-онімів, що служать для називання та об'єднання прізвищ. Андрій Заєць розробляє тему «Типологія інверсійних конструкцій в

англомовному художньому дискурсі», де аналізує функціональне навантаження зворотного порядку слів та описує основні типи інверсійних конструкцій в сучасному англомовному художньому дискурсі на прикладі роману жанру фентезі «Гра престолів» Дж.Мартіна. «Процеси аббревіації в сучасному віртуальному просторі англійської мови» висвітлює Альона Левонюк, яка вважає, що використання скорочених лексичних одиниць у віртуальній комунікації обумовлено прагненням суспільства до нових лексичних форм вираження дійсності, а скорочені лексичні одиниці з'являються у молодіжному середовищі як усвідомлене порушення літературної норми, як протест проти стандартів. Ігор Лещинський заглибився у проблему «Теоретичні засади дослідження неологізмів: неологізм, неонім, термін» і прийшов до висновку, що лінгвісти зазвичай надають особливу увагу вивченню закономірностей утворення термінів, їх структури і семантики, аспектам упорядкування, питанням перекладу, в чому розглядають термінологію як складову частину сучасної літературної мови. «Вербалізація концепту CHARITY крізь призму фразеологізмів» стала предметом дослідницького інтересу Емми Омельчук, яка вербалізацію згаданого концепту розглядає на прикладі фразеологічних одиниць в англійській мові. Авторка порівнює фразеологічну активність трьох лексем-вербалізаторів концепту (charity, mercy, clemency) та конотацію стійких словосполучень, а найпопулярнішою фразеологією концептуального поля CHARITY називає паремію, яка представлена численними лексико-семантичними варіантами. Ще про один концепт веде розмову Оксана

Опалько: тема її статті «Концепт COLOUR: універсальне та національно-специфічне». Вона пише про універсальні, національно-специфічні та гендерні ознаки концепту COLOUR в англійській мові та наголошує, що лексична вербалізація колоронімів є типовішою та численнішою, а фразеологічна – експресивнішою та емоційнішою. «Гендерні стереотипи фемінності й маскулінності у лексичній системі мови» характеризує Аліна Сиротюк. Вона наголошує, що гендерні особливості в соціумі проєктуються на мову та мовну норму, відображаються у вербальній поведінці чоловіків і жінок. Хоча стереотипи фемінності та маскулінності існують давно, проте вони змінюються під впливом екстралінгвістичних факторів. Крім цього, у статті аналізуються випадки мовної асиметрії, що зумовлені концептуалізацією уявлень про світ у контексті андроцентризму. Класичну та вічно актуальну тематику «Архетипний образ концепту «Дім» (HOUS/HOME) в англійській мовній картині світу» досліджує Тетяна Слободенюк. Вона повідомляє, що поняття «Дім» пов'язане з образами-архетипами «самості» (символу особистості сфери), «тіні» (буттєвої триади «народження-життя-смерть»), «мудрого старого» (впорядкування внутрішнього світу), «великої матері» (зв'язок із материнським началом), «маски» або «персони» (образ соціальної ролі господаря), а також приведені приклади їх мовного втілення.

Студентський науковий часопис «Verba magistri» містить відомості про авторів наукових публікацій – магістрантів спеціальностей «Мова і література (англійська)», «Мова і література (німецька)» та «Мова і література (українська)».

ДО ЮВІЛЕЮ ШЕВЧЕНКОЗНАВЦЯ

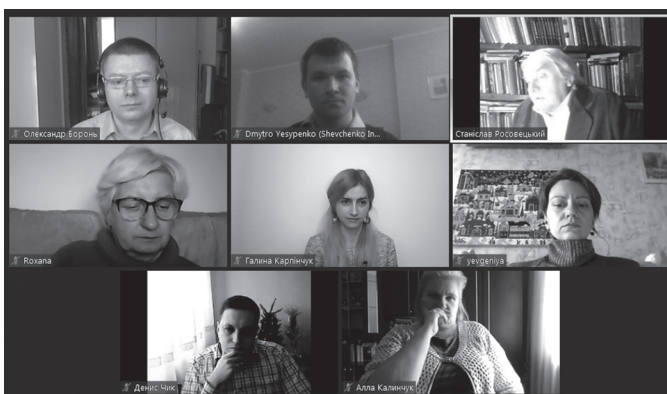
Відділ шевченкознавства Інституту літератури імені Т.Г. Шевченка НАН України організував науковий вебінар «Шевченкові повісті в європейському літературному контексті» до 100-річчя від дня народження Лариси Кодацької-відомого українського літературознавця, авторитетного дослідника творчості Великого Кобзаря. Після закінчення Київського університету імені Тараса Шевченка у пам'ятному 1945 році Лариса Кодацька розпочала працювати в Інституті літератури АН УРСР і зберегла вірність цій науковій установі на все життя. Так само залишилася вірною тематичному напрямку своїх наукових інтересів – дослідженню творчості Тараса Шевченка. Працювала старшим науковим співробітником відділу шевченкознавства: досліджувала тексти Шевченкових творів, упорядковувала книгу «Листи до Т.Г. Шевченка. 1840-1861 рр.», брала участь у підготовці до публікації зібрання творів Тараса Шевченка у 10-ти і 6-ти томах. Її перу належить низка науково-дослідницьких робіт: «З творчої лабораторії Т.Г. Шевченка: Текстологічний аналіз поезій «Лілея», «Русалка», «Відьма»»; «Опис рукописів Т.Г. Шевченка»; «Одноименні твори Т.Г. Шевченка: Порівняльний аналіз поем і повістей «Наймичка», «Варнак», «Княжна» – «Княгиня»»; «Художня проза Т.Г. Шевченка»; «Шевченкознавство: підсумки й проблеми». Окрім цього, з її участю йшла підготовка до видання творів Івана Франка в 50-ти томах і Павла Тичини у 12-ти томах.

У науковому вебінарі «Шевченкові повісті в європейському літературному контексті», присвяченому ювілею відомої дослідниці-шевченкознавця Лариси Кодацької брали участь вітчизняні фахівці-літературознавці, представники наукових інституцій і вищих закладів освіти з багатьох регіонів України. Їх увазі було запропоновано доповідь «Лариса Кодацька: за сторінками особової справи», з якою виступив кандидат філологічних наук, науковий співробітник відділу шевченкознавства Інституту літератури імені Т.Г. Шевченка НАН України Дмитро Єсипенко. Доктор філологічних наук, професор Станіслав Росовецький аналізував «Дві оцінки Сергія Аксакова щодо Шевченкової повісті «Прогулка с удовольствием и не без морали», а доктор філологічних наук, завідувач відділу шевченкознавства Інституту літератури імені Т.Г. Шевченка НАН України, професор Олександр Боронь – «Повість Тараса Шевченка «Варнак» і роман Віктора Гюго «Клод Ге» у типологічному зіставленні».

На ювілейному онлайн-зібранні літературознавців України прозвучало слово науковців нашої академії: доктор філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов і методики їх навчання Денис Чик презентував результати власного дослідження специфічної літературознавчої проблеми з царини компаративістики: «Від архаїчного міфу до сімейного бунту: повість «Близнець» Т. Шевченка та роман «Oliver Twist» Ч. Дікенса як жанрові модифікації педагогічного роману».

Наш науковець наголошує, що, порівняно з іншими прозовими творами Т. Шевченка, повість «Близнець» (на-

писано – орієнтовно в 1854 або 1855 р., опубліковано – 1886р.) досліджувалася нечасто. Можливо, це можна пояснити тим, що текст твору дійшов до читачів у незакінченому чернетковому варіанті й тому характеризується певною композиційною незавершеністю. Щодо визначення жанру твору, то в розвідках шевченкознавців є повна суголосність: повість «Близнець» сучасні науковці переважно трактують як роман виховання з виразними просвітницькими тенденціями (Олександр Сидоренко, Наталія Грицюк, Вікторія Зарва та ін.). Нещодавно у монографії «Спадщина Кобзаря Дармограя: джерела, типологія та інтертекст Шевченкових повістей» з цією усталеною думкою спробував полемізувати Олександр Боронь, вказавши на відсутність підстав кваліфікувати дану повість і як повість виховання, і як роман виховання.

Повість «Близнець» має ряд виразних ознак жанрового різновиду роману виховання – педагогічного роману. Щоби це підтвердити, у доповіді зіставляється прозовий твір Т. Шевченка з романом «Oliver Twist, or The Parish Boy's Progress», 1837-1839) його британського сучасника Чарльза Дікенса. «Oliver Twist», будучи першим досвідом молодого Дікенса в жанрі Bildungsroman'у та його другим великим твором, є також жанровою модифікацією педагогічного роману.

Обравши типологічне зіставлення прозових творів англійського та українського письменників, не можна виключати знайомства Т. Шевченка з романом Ч. Дікенса (в Російській імперії читачі вперше мали змогу познайомитися з перекладами «Oliver Twist, or The Parish Boy's Progress» російською мовою в 1841 р. (на той час Т. Шевченко навчається в Імператорській Академії мистецтв і активно цікавиться всіма мистецькими новинками). Спершу було опубліковано уривок з роману Ч. Дікенса під назвою «О том, какое влияние имеют чайные ложки на любовь и нравственность» в «Литературной газете» (№ 123). Пізніше з'являється переклад усього роману в часописі «Отечественные записки» (т. XVIII-XIX), який наприкінці року так само в Санкт-

Петербурзі було публіковано окремою книгою.

Педагогічний роман є жанровим різновидом роману виховання, в якому на передньому плані перебуває розгортання певного авторського педагогічного експерименту: головного героя (героїв) поміщено в конкретні умови, які мають безпосередній вплив на їхнє становлення та розвиток, соціалізацію та індивідуалізацію. Сучасний літературознавець Франко Моретті у своєму визначенні європейського роману виховання назвав цей жанр культурним механізмом, який репрезентує боротьбу в модерному суспільстві між двома згаданими цінностями – самовизначенням і соціалізацією – та намагається досягнути певного консенсусу в цьому питанні. Освітня складова педагогічного роману у вирішенні цієї дилеми є визначальною. Текст твору є описом експерименту, який повинен засвідчити для читача безсумнівну валідність отриманих результатів: головний герой не є винятковим за своїми здібностями та нахилами й будь-хто, опинившись в ідентичних умовах, проходить у підсумку той самий шлях зростання або падіння як особистості. Тож жанровірна ідея виховання Bildungsroman'у тут трансформована в тему зовнішнього впливу на становлення людини, його визначальну роль під час формування характеру та світоглядних установок і відповідне реагування головного героя на засоби педагогічного впливу.

В повісті «Близнець» Т. Шевченка та романі «Oliver Twist» Ч. Дікенса спостерігаємо розгортання авторських педагогічних експериментів, де головних героїв поміщено в конкретні умови та оточення. Визначальним для героїв є не так виховання родини, як вплив середовища, яке й формує їх як особистостей. Ч. Дікенс, на відміну від Т. Шевченка, пропагує ідею «благородної» спадковості, яка важлива для подальшого становлення особистості й здатна до опору негативному впливу на морально-етичні засади характеру. Попри зовнішні збіжності з біблійними мотивами та темами, фабула текстів базується на архаїчних складниках – міфові про дивовижний порятунок немовляти та дуальній організації міфу про братів (близнюків), один з яких втілює квінтесенцію Добра, інший – Зла. Антагоністи в обох творах є інфантильними індивідуумами, які здійснюють бунти супроти люблячих матерів. Письменники конструюють образи мудрих наставників, без яких ідеальні персонажі не пройшли б успішно здійснені над ними педагогічні досліди як різновиди ритуалу ініціації.

У підсумковому обміні думками учасники наукового вебінару «Шевченкові повісті в європейському літературному контексті», присвяченому 100-річчю від дня народження Лариси Кодацької, наголосили на важливості всебічного вивчення, збереження та використання наукової спадщини попередніх поколінь дослідників української національної літератури і необхідності ефективного застосування сучасних технологій для здійснення наукових досліджень і науково-педагогічної роботи та імплементації їх результатів у соціальну практику.